

**PSIHO-SOCIJALNI RAD SA
GRUPOM ŽENA U IZBJEGLIČKOM
NASELJU ŠPIONICA**

1999.– 2007.

P

**siho-socilni rad za grupom žena u Izbjegličkom naselju Špionica
1999. – 2007.**

Glavne urednice: Mima Dahić, Jasna Zečević

Urednice: Đug Stela, Omerović Lejla

Recezent: Milena Timanović

Lektor: Majda Oreč

Dizajn: Emir Delalić Zeko

Izdavač: UG Vive Žene Tuzla

Štamparija: OFF - SET Tuzla

Tiraž: 200 primjeraka

Tuzla, Novembar 2007. godine

Sadržaj:

1. Proljeće 2004., Jasna Zečević	5.
2. Izbjegličko naselje Špionica, Stela Đug, Lejla Omerović	7.
3. Članice grupe	9.
4. Devetnaest članica grupe i njihove priče	11.
5. Kurtić Jasmina	12.
6. Tabaković Bida	14.
7. Ahmetović Mevlida	16.
8. Orić Munira – Muška	18.
9. Mehanović Bajrama	20.
10. Kurtić Muška – Rasema	22.
11. Omerović Sabrija	24.
12. Omerović Mejra	26.
13. Efendić Sabra	28.
14. Suljić Esada	30.
15. Imamović Taiba	32.
16. Krdžić Muška	34.
17. Bardak Ismeta	36.
18. Bišanović Fatima	38.
19. Jahić Hadžira	40.
20. Aljukić Sejda	42.
21. Gračanlić Sufreta – Mika	44.
22. Nukić Fazila	46.
23. Mujić Hurija	48.
24. Aktivnosti grupe u 2000-toj godini	51.
25. Aktivnosti grupe u 2001-oj godini	52.
26. Aktivnosti grupe u 2002-oj godini	54.
27. Terapijski tretman članica grupe u centru Vive Žene	54.
28. Aktivnosti grupe u 2003-oj godini	57.
29. Aktivnosti grupe u 2004-oj godini	58.
30. Aktivnosti grupe od 2005 - 2007. godine	60.
31. Komentar	65.
32. Igra za rastanak – Ogledalo	67.

Zamislite da živite u 16 m².?

Teško.

Ali ne živite sami (sreća ? niste usamljeni). Tu je Vaša supruga, majka, Vaše dvoje djece, Vaš brat i njegova mlada žena, koja će ,ako bog da, biti i trudna ili je već!

Vaša majka u sumrak šeta oko kuće ne bi li sreća komšinicu koja će je pozvati da prespava kod nje, ne bi li Vama ostavila malo više prostora. U Vašoj kući ima još pet takvih soba sa mnoštvom stanara i jednim kupatilom. Dišete li?

U Vašem susjedstvu, naslonjene jedna na drugu ima još 19 takvih kuća, ima li vas oko 300 ili 400 ? Koliko imate kupatila 20 ili 40?

Sreća da je zrak čist pa možete puno vremena provesti vani, družiti se, razgovarati, raditi ??

Ali vani !!!!!!!!!!!!! ništa ne postoji. Blato je došlo do ulaznih vrata. Kuda sad ?? Na posao? Nemate ga.

Kod prijatelja? I kod njih je gužva.

Ipak izlazite, šetate po blatu, mislite kako će ipak biti bolje na proljeće kad se blato isuši. Obilazite naselje, tih 20 kuća, pitate se šta sada rade stanari tih sobica? Zašto niko ne izađe, tako ste raspoloženi za razgovor, toliko toga bi ih pitali, podjelili sa njima svoje dileme.....ali baš nikog nema.

Je li moguće da svi spavaju? Kako dišu u tim malim prostorima? Naizmjenično?

Kako je lako biti usamljen u tako malom prostoru a okružen sa 300 ili 400 duša.

Postaje hladno. Vraćate se u svoju sobu svojoj porodici. Jako ih volite, ali ulazak u sobu kada svi spavaju za Vas je uvijek pun nelagode. Osetite vlagu, zadah, znoj.....smrad.....mislite kako je sretan onaj koji je prvi zaspao.

Tražite malo slobodnog prostora da spustite svoje umorno tijelo. Strah vas obuzima od tog umora, jer tako ste mladi, tek 23 godine. Da li je strah od umora ili umor od straha.

Obuzima Vas panika. Jeste li u košmaru. Je li ovo samo košmar. Ko sam, gdje sam ja.

Sanjam li.???

O, ne, ne sanjate.

Vi ste prognanik, Vi ste izbjeglica, interno raseljeno lice, imate razna imena osim svog vlastitog.

Vi ste zaboravljeni, davno prežaljeni svjedoci prošlosti, svjedoci rata, svjedoci odumiranja jedne nacije, jedne države, jedne mladosti. Imali ste samo 11 godina kad se Vaš svijet srušio.

Ne volite ni misliti na početak Vaseg nestajanje. Trudite se izbrisati sjećanje, zaboraviti gdje ste rođeni, ko je ubio Vašeg oca, djeda.....Vas.

Vi ste jedan od nekoliko hiljada prognanih , Vi ste broj u evidenciji raznih institucija.

Živite u «kampu», «izbjeglickom naselju» , «socijalno izoliranoj zajednici».....

Vi ste izdvojeni. Da li uistinu živite?

Vama su ovo uradili drugi, ali zašto ste Vi to uradili svojoj djeci? To je dilema koja je ostala u Vama. Nista vise nije važno, samo oni.

Hoće li i oni postati i ostati broj u evidenciji nekih institucija ili ce zivot za njih imati smisla?

Šta ćete Vi uraditi za njih?

I šta ćemo mi uraditi za njih?

IZBJEGLIČKO NASELJE ŠPONICA

***Stela Đug,
Lejla Omerović***

Na Tuzlanskom kantonu ————?? prognanika još uvijek boravi u izbjegličkim kampovima.

Izbjeglištvo je praćeno i dosta nepovoljnim psihološkim okolnostima koje ga čine jako teškim. Izvori hroničnog stresa se akumuliraju na traumatska ratna iskustva, odnosno na vrijeme kada su svi bili izloženi životnoj opasnosti i razaranjima takvih razmjera da je došlo do poremećaja socijalne strukture i socijalne funkcije društva. Posljedice dugogodišnjeg izbjegličkog života su velike. Svi se osjećaju izolirano, o svojim problemima malo govore. Emotivne veza između članova porodice su narušene.

Izbjeglička naselja su prenaseljena i djeluju jako depresivno. Život se odvija unutar zidova soba u kojima žive višegeneracijske porodice.

Zbog izoliranosti ovih naselja i politike «privremenog» boravka u njima, stanovništvo nije bilo u mogućnosti organizirati svoj društveni život, niti se integrirati u lokalnu zajednicu.

Jedno od takvih naselja 1994. godine u Špionici, opština Srebrenik, sagradili su SIDA (Švedska međunarodna organizacija za pomoć) i NPA (Norveška međunarodna pomoć), koja je pratila i održavala naselje u naredne dvije godine.

Poznavajući problematiku prognaničke populacije, Vive Žene se odlučuju za rad sa stanovnicima ovog naselja. Nakon sagledavanja potreba i obavljenih intervju sa stanovnicima smještenim u ovom naselju, kategorizirani su problemi sa kojima se oni suočavaju:

- visok stepen psihosocijalne ugroženosti, uz simptome: depresivnost, anksioznost, promjene raspoloženja, neprihvatanje realnosti i življenje u prošlosti
- demotiviranost za aktivno učešće u društvenom životu, uz simptome: povučенost, nepovjerenje, gubitak volje, gubitak samopoštovanja
- poremećaj međusobne komunikacije, uz simptome: konflikt između pojedinih porodica, između roditelja i djece, poremećeni susjedski odnosi

Na osnovu navedenih problema tim Vive Žene postavio je ciljeve podrške stanovništvu:

- oživljavanje cijelog naselja, što podrazumijeva jačanje i motiviranje stanovništva naselja da se aktivno uključe u planiranje svoje budućnosti
- pružanje podrške u realiziranju infrastrukturnih potreba
- identificiranje problema i iznalaženje načina za njihovo rješavanje

U ljeto 1999.godine Vive Žene od Sekreterijata za izbjeglice i raseljena lica Općine Srebrenik, dobijaju saglasnost za realizaciju uspostavljenog programa rada sa stanovništvom izbjegličkog naselja Špionica.

Već u septembru 1999.godine Vive Žene počinju sprovoditi aktivnosti u skladu sa tadašnjim mogućnostima: u tom periodu stanovništvu je najviše bila potrebna medicinska i psihosocijalna pomoć i podrška. Osim terapijske grupe, čije su se aktivnosti sprovodile u prostorijama za vjerske obrede, pružale su se i medicinske usluge u prostorijama uprave kampa.

U ljeto 2000.godine rad organizacije Vive Žene je znatno olakšan sa ustupanjem prostora za rad u jednom od paviljona u kampu. Tako su se stekli uslovi da se započne rad sa ženama u smislu socijalne podrške, terapijski rad sa grupom starijih žena, te terapijski rad sa grupom adolescentkinja, kao i pedagoški rad sa djecom školskog uzrasta.

ČLANICE GRUPE

1. ORIĆ MUNIBA-ZAUSKA	+	+	+	+	+
2. TABAKOVIĆ BIDA	-	+	-	+	+
3. BISANOVIĆ PATINA	-	-	+	+	+
4. KURTIĆ JASHINA	+	+	+	+	+
5. MEHANOVIĆ BAKRANA	+	+	+	+	+
6. EPENBIĆ SABA	+	+	+	+	+
7. IMAHOVIĆ TAIBA	-	-	+	-	+
8. BARDAK ISMETA	-	-	+	-	+
9. KRBIĆ MUŠKA	+	+	+	+	+
10. MUJIĆ HURKA	+	+	+	-	+
11. AHMETOVIĆ MEVLIDA	+	+	-	-	+
12. OMERVIĆ SABRIJA	-	-	+	+	+
13. ALJUKIĆ SEJDA	+	+	+	+	+
14. JAHIĆ HADŽIRA	+	+	+	+	+
15. KURTIĆ MUŠKA	-	+	-	+	+
16. GRAČANLIĆ MIKA	-	-	+	-	+
17. KRBIĆ AZEMKA ✓	-	-	+	-	+
18. OMERVIĆ MEJIB				+	+
19. MEHANOVIĆ SERDJA				+	+
20. IZOSTANE TRI PUTA NEOPRAVDA					

NIJE VIŠE ČLANICA GRUPE

— OPRAVDAVAN NEOPRAVDAVAN

ČLANICE GRUPE

DEVETNAEST ČLANICA GRUPE I NJIHOVE ŽIVOTNE PRIČE

KURTIC JASMINA

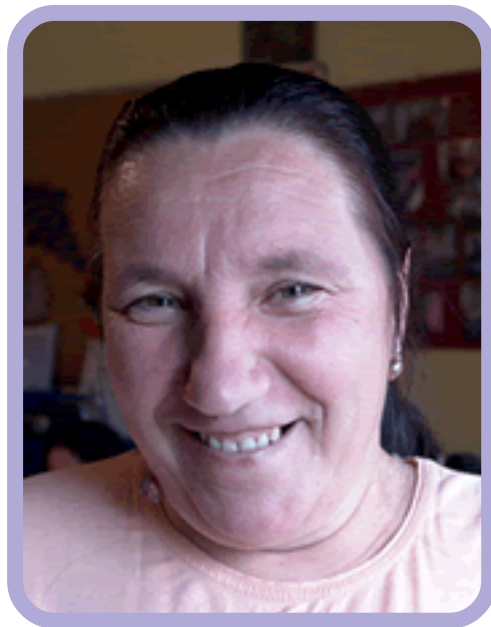
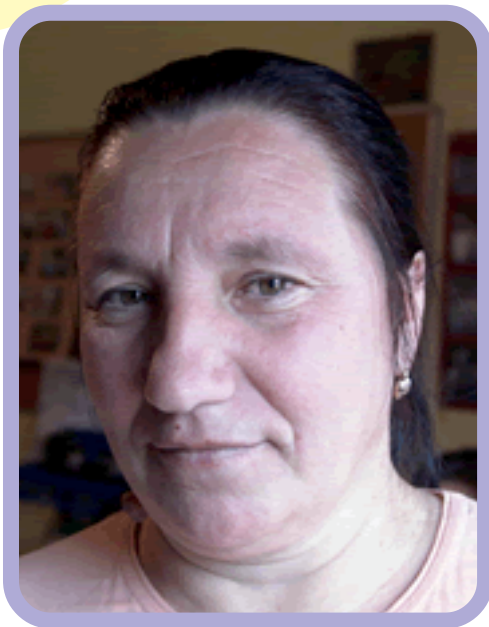
Rođena 10.10.1962.godine u selu Jagodinja, općina Bratunac. U kamp uselila 25.05.1994.godine, gdje i danas živi. Članica grupe je od početka rada grupe.

*O njemu ništa
ne znam*

Majka sam četvero djece. Imam tri kćerke i jednog sina s kojim danas živim, jer su mi se kćerke udale. Kao mnogi, i ja sam proživjela strahote koje su se dogodile u Srebrenici 1995 godine. Imala sam trideset godina kada mi je suprug nestao. Od njegovog nestanka o njemu ništa ni danas ne znam. Ostala sam sama sa svoje četvero djece.

Godine 1993. deportovana sam sa svojom djecom u Tuzlu, zajedno sa mnogim ljudima koji su prognani iz svojih domova. Kada smo stigli na određište većina ih je bila smještena u škole, koje su, iako nije bila završena školska godina, u to vrijeme zbog ratnih dještava bile prazne. Ja sam imala sreću da su mi pronašli smještaj u jednoj kući u Seoni, u kojoj je osim moje porodice bila smještena još jedna. U Seoni sam provela godinu i pol nakon čega sam premještena u kolektivni centar u Špionici. Tu sam dobila jednu malu sobu u koju sam se smjestila sa svojom djecom. Istina je da nam je bilo teško i tijesno, ali nije moglo drugačije. U kolektivnom centru živim i danas. I pored svega što mi se desilo, uspjela sam od male penzije koju dobivam da napravim kuću i osiguram bolji život sebi i svom sinu.

T ABAKOVIĆ BIDA

Rođena 07. 06. 1954.godine u Bratuncu. U kampu je živjela od 1994-2003. Danas živi u iznajmljenoj kući u Špionici. Članica grupe je od samog početka rada grupe.

Do 1992. godine živjela sam u Osmačama sa svojim mužem i našom djecom. Drugog aprila iste godine silom sam razdvojena od muža i dva sina. Sa troje djece sam deportovana iz sela. S obzirom da je Tuzla bila prezasićena izbjeglicama, odveli su nas u Tešanj gdje su nas dočekali i prihvatili stanovnici Tešnja. U Tešnju sam ostala tri mjeseca, a kada je počelo granatiranje ovog grada izmjestili su nas u Zenicu, gdje smo djeca i ja ostali dvije godine. Bili smo smješteni u školi koja je bila preuređena u kolektivni centar. Uslovi za život bili su jako teški. Dvije godine sam živjela u prostoriji sa još dvadeset osoba.

U Tuzlu smo došli 1994 godine. Prvih dvadeset dana proveli smo u Sportskom centru «Mejdan», a onda su nam pronašli smještaj u izjegličkom kampu u Špionica. Djeca i ja dobili smo jednu sobu u kojoj je živjela još jedna porodica. Iz kampa smo iselili 2003. godine kada smo uselili u iznajmljenu kuću.

Supruga i dva sina nikada više nisam vidjela. Jednog sina sam pronašla i dostojno sahranila.

Sada živim sama u iščekivanju novog susreta sa djecom i unucima. Još uvijek se nadam da ću pronaći sina i muža.

AHMETOVIĆ MEVLIDA

Rođena 27.10.1959.godine u selu Magošići, općina Bratunac. U kampu živjela od 2003-2006.godine. Danas živi u vlastitoj kući u Špionici. Članica grupe je od 2003. godine.

Sve moje patnje

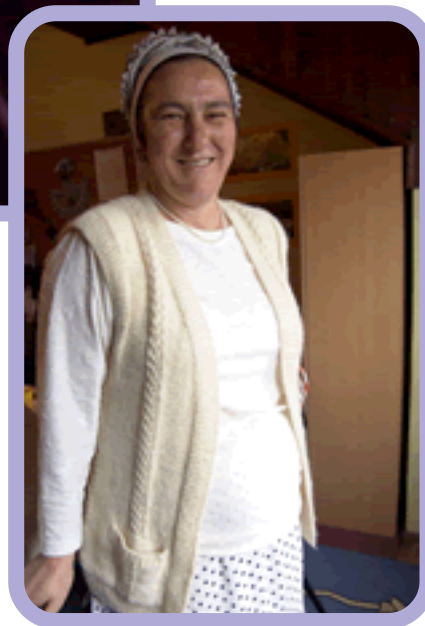
Iz svoje kuće, sa mužem i četvero malodobne djece, istjerana sam 11. maja 1992.godine. Tada nastaju moje patnje i česte selidbe. Do 1995. bila sam primorana, zajedno sa mužem i djecom, živjeti u tuđim kućama u susjednom selu, kada smo ponovo protjerani u Potočare. Tada sam se razdvojila od muža i nikada ga više nisam vidjela.

Nakon dvije duge noći provedene u Potočarima, evakuisali su nas na slobodnu teritoriju. Došli smo u Kladanj gdje smo ostali jednu noć, a zatim su nas odveli na Dubrave kod Tuzle, gdje su nas smjestili pod šator. Tu smo ostali dvije noći. Neko vrijeme smo bili smješteni i u osnovnoj školi u Špionici. Zbog teških uslova života, izašli smo iz škole i uselili se u napuštenu kuću u okolnom selu. Adaptirala sam jednu sobu u kojoj smo živjeli dvije godine. Po povratku vlasnika kuće, sobu smo morali napustiti i useliti u izbjeglički kamp u kome smo proveli tri godine. Od skromnih primanja školovala sam djecu i sagradila vlastitu kuću u Špionici. Kćerke su mi se udale. Jedna živi u Americi, druga u Engleskoj, treća u Srebrenici. Sin je po završetku školovanja otišao u Srebrenicu gdje živi i radi.

Ostala sam sama. Muža su mi identificirali 2005.godine, tako da sam izgubila i ono malo nade da ću ga ipak nekada vidjeti.

Dani mi prolaze u iščekivanju da čujem i vidim djecu i mojih petero unučadi.

O RIĆ MUNIBA – RAUŠKA

Rođena 26.05.1960.godine u Prohićima, općina Srebrenica. U izbjegličkom naselju živi od 2000. gdje je i danas. Članica grupe je od početka rada grupe.

Udala sam se 1981godine. Do 1992. lijepo sam živjela sa mužem i našom djecom. Kada je moj muž poginuo (1992.) ostala sam sama sa djecom i živjeli smo u svojoj kući do 1995.godine. U tom periodu život samohrane majke sa djecom bio je jako težak. Živjeli smo u strahu, bili smo bez hrane, osim ono malo što su nam bacali iz aviona, i iščekivali dan kada ćemo biti slobodni.

Kada su nas protjerali iz Srebrenice, bojala sam se za život svoje djece. Tražila sam načine da spasim djecu od četnika koji su klali i ubijali.

Nakon našeg dolaska na slobodnu teritoriju, smjestili su nas na Dubrave, pod šator, gdje smo ostali dva mjeseca, a onda su nas uselili u kuće koje su gradili UN. Tu smo ostali dvije godine. S djecom sam, kasnije, uselila u napuštenu kuću, adaptirala je za moje i potrebe moje djece i ostala u njoj dvije godine, dok se nije vratio vlasnik kuće. S obzirom da nisam imala gdje otići sa djecom, morala sam se useliti u izbjegličko naselje Špionica, gdje i danas živim. Život je težak. Uz sve muke koje sam prošla, razbolila sam se. Imam šum na srcu koji ne mogu da izliječim.

Kćerka se udala, imam jedno unuče, a i drugo je na putu. Sin se još nije oženio, živi u Francuskoj. Ostala sam sama. Donaciju za izgradnju kuće u Podrinju još nisam dobila, a u želji da imam djecu gdje primiti kada dođu u Bosnu, pokušavam da od malih primanja izgradim kuću na području općine Srebrenik.

M EHANOVIĆ BAJRAMA

Rođena 13. 03. 1971.godine u selu Brezovice, općina Srebrenica. U kamp uselila 2003. gdje i danas živi.
Članica grupe je od dolaska u kamp.

Život koji se ne može zamisliti

Do početka rata živjela sam u jednom malom selu Daljogošta, općina Srebrenica. Sa početkom ratnih dještava 1992. bila sam prisiljena da napustim svoju kuću. U to vrijeme moja kćerka je imala samo četiri mjeseca. Jednog jutra neprijatelji su došli i naredili nam da predamo ključeve od kuća, te da krenemo prema Srbiji, gdje smo bili zlostavljani. Nakon mjesec dana raznih mučenja i zlostavljanja, u jednoj školi u Srbiji, došao je trenutak kada su neprijatelji trebali da nas se «riješe». Uvidjevši šta nam se sprema, jedna grupa ljudi je pobjegla iz škole i zatražila pomoć od Crvenog križa. Crveni križ nas je spasio u zadnji čas i poslije toga smo evakuisani u Makedoniju. Tamo sam živjela u kolektivnom smještaju. Uslovi života bili su jako teški. Tu sam provela četiri i pol godine. Nakon izvjesnog vremena uspostavila sam kontakt sa mužem i saznala da su mi poginuli sestra, dva brata i bratići, te mnogobrojna rodbina. Bilo mi je jako teško.

U Bosnu sam se vratila 1996. godine, gdje me je dočekaao muž koji je preživio pad Srebrenice. Nastavili smo zajednički život i dobili smo sina. Sa mužem i dvoje djece trenutno živim u izbjegličkom naselju u Špionici. Uslovi života su jako teški. Boravimo u jednoj sobi, bez ikakvih primanja i bilo kakve pomoći. Poslije toliko godina provedenih u bolu i patnji, daleko od svog doma kojeg nisam vidjela već petnaest godina, još uvijek se patim i živim životom nedostojnim čovjeka.

KURTIĆ MUŠKA - RASEMA

Rođena 05. 05. 1959. godine u selu Daljegošta, općina Srebrenica. U kampu je živjela od 1995-2003. godine. Danas živi u svojoj kući u Špionici. Članica grupe je od početka rada grupe.

Majka sam troje djece, ali i ponosna nena.

Do početka rata živjela sam u Otavama. Sa početkom ratnih djejtava otišli smo iz našeg sela u susjedno. Međutim, ubrzo je kuća u kojoj smo živjeli zapaljena, pa smo morali otići u selo Osmače, gdje smo ostali 6-7 mjeseci. Kada su četnici okupirali i ovo selo, iselili smo se u Srebrenicu, gdje smo i ostali do njenog pada. S padom Srebrenice, djeca i ja smo se razdvojili od muža, ali smo imali sreću pa je moj muž osmi dan nakon pada Srebrenice ipak uspio da pređe na slobodnu teritoriju.

Kao mnogi prognani, i ja sam bila izložena čestim selidbama, ali ubrzo smo dobili smještaj u izbjegličkom naselju u Špionici. Dobili smo jednu sobu. Djeca su iz ove sobe završila školu i otišla u svijet. Sin Zijad se oženio i otišao u Ameriku. Kćerka Azra je, po završetku srednje škole, imala jaku želju da nastavi školovanje, ali zbog teške materijalne situacije suprug i ja nismo joj mogli ostvariti tu želju. Ubrzo se i ona udala i danas živi u Americi. Kćerka Zijada se udala prije rata u Srebrenici, a danas sa porodicom živi u Tuzli.

Muž i ja živimo sami. Od muževe invalidske penzije uspjeli smo napraviti kuću u Špionici. Opet imamo svoj dom, ali ja još uvijek patim što ne mogu da se vratim u svoje selo gdje sam provela najljepše godine svoga života. Još mi teže pada što su mi djeca daleko i što rijetko imam priliku da ih vidim. Prošle godine sam išla svojoj djeci u posjetu. Iako mi je bilo lijepo sa mojom djecom, brojala sam dane do povratka kući, jer mi je jako nedostajala Bosna. Bila bih najsretnija kada bi i djeca došla kući, jer «mani zemlju koja Bosnu nema».

O MEROVIĆ SABRIJA

Rođena 12.11.1960. godine u selu Beširevići, općina Srebrenica. U kamp uselila 1994. gdje i danas živi.
Članica grupe je od početka rada grupe.

*Opet tuga,
bol, patnja...*

Moja udaja, život s mužem, sticanje zajedničke imovine, rođenje naše djece... To su jedine lijepe uspomene iz mog života.

Kada sam imala deset godina ostala sam bez majke i oca. Nena je odgojila mene, moju braću i sestre. Bilo nas je šestero. Ja sam bila najstarija sestra tako da je većina tereta pala na moja nejakna ramena. Morala sam pomagati neni u svemu, brinuti se o braći i sestrama. Udala sam se kada sam imala šesnaest godina. Bila sam mlada, puna ljubavi, života. Najljepše trenutke moga života doživjela sam u braku sa mojim mužem. A onda rat. I opet tuga, bol, patnja...

U martu 1993. četnici su bili sve bliže našem selu. Granatirali su nas preko Drine ,iz Srbije, pa smo bili primorani izaći iz kuće i napustiti selo. Do početka aprila bili smo u Srebrenici, a onda smo djeca i ja krenuli prema Tuzli. Muž je ostao i više ga nikada nisam vidjela. Njegove kosti danas leže u Potočarima.

Kada sam sa gladnom i uplašenom djecom stigla na slobodnu teritoriju, smjestili su nas u jednu privatnu kuću, u Dubokom potoku. Tu smo živjeli oko godinu dana, a onda smo dobili jednu sobu u izbjegličkom naselju u Špionici.

Snalazila sam se, radila u rasadniku kako bih odhranila djecu i izvela ih na pravi put. Bez muža je bilo teško. Nedostajao mi je sve ove godine, ali danas mi najviše treba. Djeca su zasnovala svoje porodice. Sin je otišao u Ameriku, oženio se, a kćerke su se udale.

Danas kada bismo zajedno trebali uživati u starosti, radovati se unucima, njega nema. Jedinu mi utjehu i radost pružaju unučad i to što znam da su moja djeca sretna.

O MEROVIĆ MEJRA

Rođena 1956.godine u selu Glogova, općina Bratunac. U kamp uselila 1994. gdje i danas živi. Članica grupe od početka rada grupe.

Nikada neću zaboraviti 9.maj 1992.godine. Palilo se sve ono što sam godinama sticala. Rušio se i palio i moj život. Uz miris paljevine nestajala je moja novoizgrađena kuća u kojoj nisam živjela ni pune tri godine. Uzalud je bio i moj trud da je pokušam spasiti. Ali, tu nije kraj moje patnje. Šta je patnja, šta je strah osjetila sam u danima i godinama kasnije. Još je teže bilo što muž nije bio sa nama, jer je sa ostalim muškarcima iz sela otišao u šume.

Uzalud sam se trudila ostati hrabra, skrivati se od četnika i brinuti o moje tri sasvim male djevojčice. Nisu shvatale šta se dešava, plakale su, vrištale i bilo ih je teško smiriti. Amirin plač, a imala je samo četiri godine, u strahu sam prigušivala kako nas ne bi otkrili četnici. Ali, to nije pomoglo. Ubrzo smo bili oči u oči sa njima. Ispaljivali su hitce iznad naših glava, psovali, vriđali nas, prijetili nam. Cijeli dan smo bili u neizvjesnosti šta će sa nas biti. Stiglo je još vojnika i kada je pao mrak ukrcali su nas u autobuse. Vozili su nas u nepoznato. U jednom momentu zaustavili su autobus i naredili da izađemo napolje. Plašeći se da će nas sve pobiti uz vrisku smo odbijali izaći iz autobusa. Na silu smo istjerani i ubrzo smo shvatili da smo zapravo spašeni jer su nas predali našim vojnicima. Bili smo u Kladnju.

Smješteni smo u jedno obdanište prepuno žena i djece gdje smo ostali šest mjeseci. Zatim su nas prebacili u Tuzlu u SKC «Mejdan» i u narednih nekoliko mjeseci sa djecom sam bila izložena stalnim selidbama iz jedne škole u drugu. Te česte selidbe i život u kolektivnom smještaju su mi teško padali, ali malo nade, smiraja duši, volje za život su mi pružale Vive Žene koje su povremeno obilazile izbjegličke punktove. Konačno sam dobila smještaj u izbjegličkom kampu u Špionici.

Padom Srebrenice, moj muž je uspio preći na slobodnu teritoriju. Ponovno smo se sastali i činilo se da će sada biti lakše. Ali, gorak je život u izbjegličkom kampu, daleko od svoga doma. Ipak, zajedno smo uspjeli normalizovati život i usmjeriti se na odgoj naših kćerki i njihovo školovanje. Na svu sreću, one nas znaju nagraditi. Najstarija kćerka se udala prošle godine, a dvije mlađe su svojim dobrim školskim uspjehom i zalaganjem zaslužile da budu upisane na fakultet. Danas, sa ponosom mogu reći da je moja Adila studentica hemije, a Amira budući ljekar. Sljedeće godine planiramo vratiti se u naše selo, pokušati obnoviti život tamo. Neće biti lako jer ćemo opet biti razdvojeni. Kćerke će zbog studija morati ostati u Federaciji, ali mi vjerujemo jedni u druge i znam da ćemo uspjeti.

E FENDIĆ SABRA

Rođena 28.08.1963. godine u selu Pasmulići, općina Srebrenica. Do useljenja u svoju kuću, koja je izgrađena u Špionici centar, živjela je u jednoj od napuštenih kuća. Članica grupe je od 2000.godine.

*Nikada neće upoznati
svog unuka*

Prije rata sa mužem i dvoje djece živjela sam u Potočarima. Početkom 1992. nasilno smo protjerani iz svoje kuće. Na putu ka slobodnoj teritoriji razdvojila sam se od muža sa kojim sam bila u braku samo sedam godina. Od tada ga više nisam ni vidjela, ni čula, nije se pojavio ni padom Srebrenice 1995. godine.

Put prema Tuzli bio je jako težak i stresan. Doživjeli smo mnoga maltretiranja, zlostavljanja, poniženja... Iz Tuzle smo krenuli prema Sloveniji. U Županji smo se zadržali tri dana. Smjestili su nas u neku sportsku dvoranu. Spavali smo na pločicama. Odatle su nas prebacili u Sloveniju i smjestili u vojnu kasarnu (sabirni centar). Tu smo ostali do 1995. kada je pala Srebrenica. Uslovi života u sabirnom centru bili su jako teški, daleko od života dostojna čovjeka. Živjela sam u jednoj sobi, sa još pedeset osoba, tri godine. Patili smo se sa svim i svačim. Odatle sam sa djecom otišla u Njemačku. Tamo smo ostali tri godine i bilo nam je prilično dobro, ali kako nismo imali potrebnu dokumentaciju vratili su nas u Bosnu.

Po povratku u Bosnu 1999. godine bilo mi je teško da se snađem. Nisam imala gdje stanovati sa djecom. Hodala sam od kuće do kuće i tražila smještaj. Nakon nekog vremena našla sam jednu praznu napuštenu kuću i uselili smo se u nju. Poslije dužeg perioda počela sam dobijati invalidninu za muža koji je nestao padom Srebrenice.

Sve ove godine sama sam gazila kroz život i snalazila se sa svoje dvoje malodobne djece.

Trudila sam se da im obezbijedim bar minimalne uslove za normalan život. Odgajala sam ih, školovala i nastojala da im ublažim bol zbog nestanka oca. Štedila sam novac, kupila plac i započela izgradnju kuće. Još uvijek nije do kraja izgrađena, ali je naša i ponosni smo što opet imamo svoj dom.

Kćerka je završila gimnaziju s odličnim uspjehom i nastavila školovanje na fakultetu. Zbog njene velike želje da se i dalje obrazuje i stiče nova znanja i iskustva, trudim se da joj obezbijedim sve neophodne uslove za studiranje, što je jako teško, jer jedino primanje nam je invalidska penzija. Sin je završio školu, oženio se, a nedavno je u kuću ušao novi život. Dobila sam prelijepog unuka koji nosi ime čovjeka kojeg neizmjerljivo volimo, koji nam jako nedostaje, čovjeka koji nikada neće upoznati svog unuka.

Rođena 17.08.1971. u Osmaćama, općina Srebrenica. Do useljenja u vlastitu kuću, izgrađenu u Špionici Gornjoj, živjela u napuštenoj kući. Članica grupe je od 2000.godine.

*Imala sam samo
23 godine*

Ja se zovem Suljić Esada. Rođena sam u Osmačama, a udala sam se u Urisiće, gdje sam i živjela do 1993. kada su nas protjerali u Srebrenicu. Stariji sin je imao godinu dana kada je rat počeo, a drugog sina sam rodila u martu 1994.godine, u jako teškim uslovima. Padom Srebrenice razdvojila sam se od muža. On je krenuo šumama prema slobodnoj teritoriji, a ja sa djecom prema Potočarima. U Potočarima sam ostala dva dana. Teško je riječima opisati sve strahote koje sam vidjela i doživjela za vrijeme boravka u Potočarima. Bila sam obuzeta strahom. Bojala sam se za svoj život i život moje jako male djece. U tom velikom strahu koji me preplavio, u jednom momentu kada su stigli autobusi da nas evakušu, zaboravila sam djecu. Željela sam što prije da pobjegnem iz tog pakla. U toj velikoj gužvi pronašla sam djecu i ukrcala se s njima u autobus. Naša prva stanica bila je Kladanj. Odatle smo otišli na aerodrom Dubrave kod Tuzle. Tu smo bili mjesec dana, a onda smo prešli u osnovnu školu u Srebrenik. Općina nam je našla smještaj u jednoj privatnoj kući u kojoj smo živjeli, pod ugovorom na tri godine, sa još šest porodica. Po isteku ugovora preselili su nas u jednu od napuštenih kuća u Špionici.

Svih tih godina prognaničkog života bilo je jako teško. Muža sam posljednji put vidjela onaj dan kada nas je pozdravio pred odlazak na put prema slobodnoj teritoriji. Nisam ni slutila da se rastajemo zauvijek. Imala sam samo 23 godine i sanjala sam o dugom i sretnom životu sa osobom koju volim i našom djecom. Svi moji snovi su se brzo raspršili. Danas se nadam samo brzom identifikaciji posmrtnih ostataka oca moje djece, kako bismo ga dostojno sahranili.

Nakon nekog vremena, uštedila sam nešto novca od invalidnine koju dobivam i kupila plac, na kojem sam izgradila sopstvenu kuću. Kroz život se borim sama. Živim za djecu, školujem ih i nastojim im osigurati bolje uslove za život.

I MAMOVIĆ TAIBA

Rođena 02.02.1959.godine u Teočaku. U kamp uselila 1995. gdje i danas živi. Članica grupe je od početka rada grupe.

Do početka rata živjela sam mirnim životom, u Bijeljini, sa mužem i jednim djetetom. Međutim, kada su ušli četnici u naš grad došao je kraj i lijepom životu. U Bijeljini sam ostala do 1995.godine. Tu sam preživjela mnoge strahote. Moja porodica i ja godinama smo bili izloženi raznim maltretiranjima, pretresima. Živjeli smo u neopisivom strahu.

Jednog dana u kuću su nam ušli maskirani ljudi. Silom su nas istjerali iz kuće i ukrkali u kamion. Odveli su nas na Majevicu, gdje se odvijala razmjena. Na Majevisi su muža odvojili od mene i djeteta i odveli u logor Mačkovac, a sina i mene odveli su u Tuzlu. Smjestili su nas u SKC «Mejdan». Iz SKC-a «Mejdan» su nas premjestili u izbjeglički kamp u Špionici i tu sam dočekala muža koji je nakon mjesec dana boravka u logoru razmijenjen. U teškim uslovima u kampu nastojali smo normalizovati i organizovati život. Nekoliko mjeseci kasnije dobili smo i drugog sina koji nam je dao novu snagu za preživljavanje.

Dvanaest godina poslije ovih zbivanja još živimo u kampu, nemamo nikakvih stalnih primanja. Od povremenih sezonskih poslova školujemo djecu i preživljavamo. Status raseljenih lica izgubili smo 2005.godine kada smo dobili simboličnu donaciju za adaptaciju naše kuće u koju ćemo se uskoro vratiti.

KRDŽIĆ MUŠKA

Rođena 07.03.1964.godine u selu Sućeska, općina Srebrenica. U kamp uselila 2000. gdje i danas živi. U rad grupe se uključila odmah po dolasku u kamp.

Udala sam se 1981. godine. Majka sam troje djece. Do 1992. živjela sam u Bratuncu, kada sam s mužem i dvoje djece morala izaći u selo Osmače, koje je tada još uvijek bilo slobodno. Te iste teške godine, u teškim uslovima, rodila sam i treće dijete. U Osmačama smo ostali do 1995. kada su nas protjerali u Potočare, gdje sam sa djecom provela dvije noći. Na putu ka Potočarima razdvojila sam se od muža.

Iz Potočara su nas odveli na aerodrom Dubrave kod Tuzle, a potom su nas smjestili u jednu osnovnu školu u Džakulama. Nakon kraćeg vremena provedenog u toj školi, smjestili su nas u školu u Špionici. Ubrzo su mene i djecu iselili iz škole i našli nam smještaj u jednoj od napuštenih kuća u Špionici.

Dvadeset osmi dan, nakon izlaska iz Potočara, dobila sam vijest da mi je muž uspio preći na slobodnu teritoriju. Ubrzo smo se sastali i nastavili se zajedno boriti za bolju budućnost naše djece.

U toj napuštenoj kući živjeli smo do 2002. kada smo se uselili u izbjegličko naselje u Špionici. U međuvremenu smo nastojali dobiti potrebnu dokumentaciju kako bi mogli otići iz Bosne i započeti drugi, bolji život u inostranstvu. Djeca i ja nismo uspjeli, ali muž jeste. On je danas u Njemačkoj, tamo radi i na taj način pokušava da obezbjedi bolje uslove života meni i našoj djeci.

Sin Edin oženio se prije godinu i pol, kćerka Edina je uspješan student Medicinskog fakulteta u Tuzli, a kćerka Meva je VII razred osnovne škole. Svoju budućnost vidim uz moje najdraže, u Federaciji, u našem novom domu. Nadam se da ćemo imati dovoljno novca kako bi naša Edina imala još više motivacije za završetak studija, a i da će ona svojoj mlađoj sestri biti uzor.

BARDAK ISMETA

Rođena 01.01.1961. godine u selu Akmačići, općina Ugljevik. U kamp uselila 1994. gdje i danas živi.
Članica grupe je od 1999.godine.

Ja sam rođena Akmačićka i time se ponosim.

Do početka rata živjela sam u Bijeljini sa mužem i tri kćerke, koje su bile jako male. Izeta je tada imala 6, Zijada 4, a Emina nepune 2 godine. Sin Zijad danas ima 27 godina. Kada je bio još mali, razvela sam se od njegovog oca, koji ga je uzeo sebi na staranje. Mada smo provodili malo vremena zajedno, Zijad je uvijek bio u mojim mislima i u mom srcu zauzimao posebno mjesto.

Slike iz Bijeljine s početka rata i danas su prisutne, jasne i žive. Nemoguće ih je izbrisati nakon svih pretrpljenih strahova, bolnih dešavanja. Svaki dan smo živjeli u strahu i iščekivanju da će neko da uđe u našu kuću i da nas ubije. Iz dana u dan četnici su vršili teror nad nama, zastrašivali nas, maltretirali, s ciljem da nas istjeraju iz naše kuće, iz našeg grada. Kada više nismo mogli izdržati taj pritisak, otišli smo iz Bijeljine i našli se u Austriji, gdje smo ostali dva mjeseca. Kako nismo imali potrebnu dokumentaciju, morali smo otići u Njemačku. Ali, i tu smo se zadržali samo dva mjeseca, jer se nismo mogli snaći.

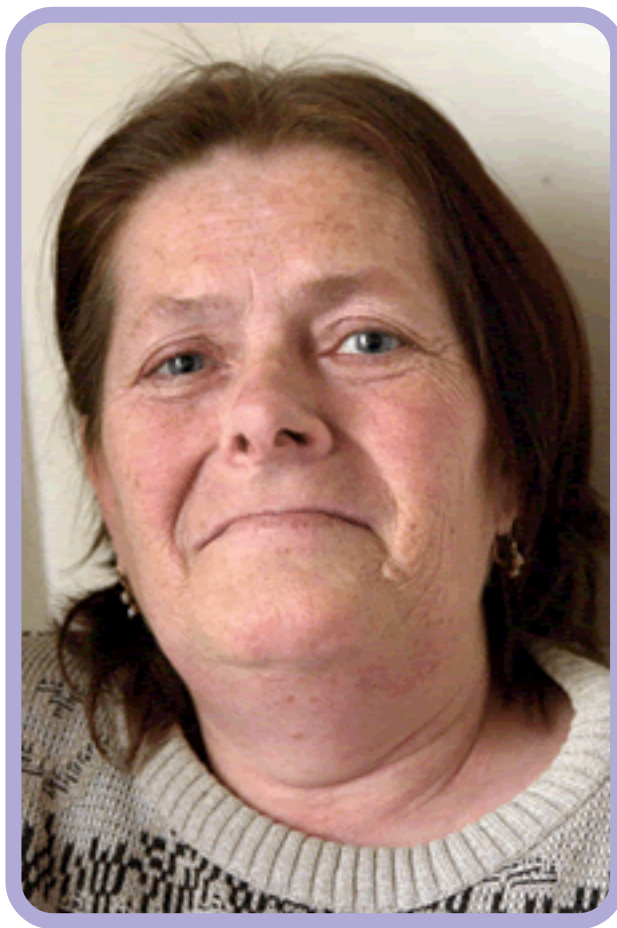
Bili smo primorani vratiti se u Bosnu. Nerazmišljajući puno, zaputili smo se u Bijeljino, u nadi da je u Bijeljini sigurno. Ubrzo smo shvatili da nije tako. Na graničnom prijelazu Rača, zarobili su nas i odveli u logor. Tamo su nas tukli, maltretirali, djeca su bila uplašena, a udarili bi i djecu kada bi zaplakala. Nakon dvanaest dana su nas pustili i uspjeli smo doći u Bijeljino. Zatekli smo grad u gorem stanju nego kada smo izašli iz njega. Nismo mogli ući ni u svoju kuću, jer su u njoj bili neki drugi ljudi koji nas nisu pustili unutra. Smjestili smo se u kuću naših rođaka i tu proveli skoro godinu dana. U tih godinu dana vidjela sam mnogo pogubljenja, mrtvih iskasapljenih tijela i pitala se kada sam na redu ja i moja porodica. U septembru 1994. platili smo da bismo se našli na listi za razmjenu. Izašli smo djeca i ja, a muž je ostao u Bijeljini.

Nakon kraćeg boravka u SKC «Mejdan», dobili smo smještaj u izbjegličkom naselju u Špionici, gdje i danas živim. Kao i u svakom kolektivnom centru život nije sjajan. Muž se vratio po završetku rata i onda je nastupilo maltretiranje s njegove strane. Radi mirnijeg života, mog i naše djece, razveli smo se 2000. godine.

Rat i izbjeglički život ostavio je puno ožiljaka. Da lakše živim sa tim ranama mnogo su mi pomogle Vive Žene kojima dugujem neizmjernu zahvalnost za sve što su učinile za mene i moju djecu.

Danas su djeca odrasla. Dvije kćerke su završile školu i rade, a najmlađa se još školuje. Odnedavno u moj život se uselila nova nada i jača želja da se nastavim boriti kroz život. Naime, donatori su započeli izgradnju našeg novog doma u mom rodnom selu, u Akmačićima. Nestrpljivo iščekujem dan kada ću se riješiti izbjegličkog života i useliti u svoj novi dom.

B IŠANOVIĆ FATIMA

Rođena 12.10.1954.godine u selu Salkanovići, općina Teočak. U kamp uselila 1994. gdje i danas živi. Članica grupe od početka rada grupe.

Moj život - težak i tužan

Skoro cijeli moj život je težak i tužan. Udala sam se 1979. godine, a već 1985. sam se razvela od muža. Radila sam i nastojala što bolje odgajati i školovati djecu. Muž tada nije brinuo o djeci, ali imala sam podršku svojih roditelja i svekrve.

Rat me je zatekao u Bijeljini. Preživjela sam mnoge strahote. Pokušavala sam bar djecu izmjestiti iz Bijeljine. To je bilo jako teško, jer su tražili novac da bi se izašlo iz grada. Brat od muža poslao je novac iz Njemačke i tako je 1993. godine kćerka, koja je tada imala samo četrnaest godina, uspjela izaći iz grada. Otišla je kod oca u Švedsku, gdje i danas živi.

Godinu dana kasnije, nakon što smo platili našu slobodu, izašli smo sin i ja iz Bijeljine. Sin je otišao u Njemačku, a ja sam dobila smještaj u izbjegličkom naselju u Špionici.

Težak život, slike koje nosim iz «krvave Bijeljine», samoća, odrazili su se na moje zdravlje. Preživjela sam četiri moždana udara, teško govorim, nepokretna sam.

Tužna sam. Kćerka ne želi da ima bilo kakav kontakt sa mnom, a sin ponekad i dođe, posjeti me i obraduje, pobrine se za mene, koliko može.

Cijeli moj život bila su mi moja djeca, a danas sam ipak sama, prepuštena na brigu i njegu drugima. I upravo drugima, a naročito mojoj Hadžiri, komšinici iz kampa, dugujem zahvalnost što dišem i što mi izmame osmijeh na lice.

JAHIĆ HADŽIRA

Rođena 01.03.1974.godine u Kamenici, općina Zvornik. U kamp uselila 2005. gdje i danas živi. Članica grupe od dolaska u kamp.

Kada je počeo rat imala sam osamnaest godina. Prve mjesece rata provela sam u opkoljenom selu sa majkom, braćom i sestrama. Moga oca rat je zatekao u Beogradu, tako da nije mogao doći u Bosnu do 1995.godine. Ulaskom četnika u selo, bili smo primorani izaći iz svoje kuće i krenuti prema slobodnoj teritoriji. Put do Tuzle bio je strašan. Danima i noćima hodali smo šumom, gladni, žedni, uplašeni. Nailazili smo na zasjede. Majke su «gušile» djecu kako se ne bi čuo njihov plač. Postojala je opasnost da budemo otkriveni. Vidjela sam mnogo zaklanih, ranjenih, mrtvih.

Kada smo stigli u Tuzlu smjestili su nas u SKC «Mejdan», gdje smo proveli nekoliko dana, a potom su nas premjestili u OŠ «Muharem Merdžić». U toj školi živjeli smo dvije godine u jednoj učionici sa još četrdeset i pet osoba. Sljedeće dvije godine živjeli smo u barakama na Šićkom brodu. Tu su bili nešto bolji uslovi za život. Imali smo svoju sobu, kuhinju i redovna dva obroka. Stigao je i stariji brat, koji je ostao u selu. Uspio se probiti kroz šumu, a nekoliko mjeseci kasnije ranjen je na liniji. Naša majka bila je jako hrabra. Bila je uz brata, hrabrila ga, dok su mu ljekari u teškim uslovima, bez vode, bez struje, bez anestezije amputirali ruku.

U tim barakama upoznala sam muža. Udala sam se 1995.godine. Jedno vrijeme živjeli smo na Ozrenu, a onda smo odselili u Sarajevo i živjeli u jednoj napuštenoj kući. Rodila sam, 1998., svoju curicu Fahretu. Bili smo sretni. Našu sreću, dolaskom na svijet 2000. upotpunio je i naš sin Alija. Međutim, ubrzo su nastupili problemi u braku i sreća je počela da blijedi.

U naš brak, našu porodicu, umiješala se druga žena. Nasilje od strane muža je bilo sve prisutnije i nepodnošljivije. Kada više nisam mogla izdržati obratila sam se Centru za socijalni rad u Sarajevu i oni su me smjestili sa djecom u «sigurnu kuću». Nakon dva i pol mjeseca, socijalni radnik je mene i muža pomirio. Povjerovala sam u njegova obećanja i vratila mu se sa djecom nadajući se boljem i skladnijem životu. Preselili smo se u Srebrenik i započeli izgradnju kuće. Deset mjeseci kasnije vratili su se stari problemi. Ponovno me je tukao, zanemario djecu i mene, posvetio se drugoj ženi. Ponovno sam se obratila Centru za socijalni rad, a oni su me uputili u Vive Žene. Došla sam im slomljena, izgubljena, bez dokumenata, bez regulisanog statusa, sa bolesnom djecom. Vive Žene su mi vratile dostojanstvo, digle samopouzdanje, našle smještaj u kampu Špionica, «otvorile oči». Razvela sam se 2003. i nastavila živjeti sama sa djecom. Njihov otac ne želi da zna za njih. Sama brinem o njima, liječim ih, školujem. Nadam se da ću im nekada uspjati obezbjediti krov nad glavom, da ću ih uspjati izliječiti, izvesti na pravi put, da će zaboraviti na izbjeglički život.

ALJUKIĆ SEJDA

Rođena 02.12.1964.godine u selu Cerska, općina Vlasenica. U kamp uselila 1994. gdje i danas živi. Članica grupe je od početka rada grupe.

Sudbina se poigrala sa nama

Morala sam izaći iz kuće i napustiti svoje selo 04. aprila 1992. godine. Muž je otišao u šume, a djeca i ja sa ostalim stanovništvom sela krenuli smo prema Potočarima. Sa mužem sam se pozdravila nadajući se da ćemo se za nekoliko dana vidjeti u našoj kući. Ali, nije bilo tako. Izgubili smo kontakt i muža nisam vidjela do pada Srebrenice, kada je preko šuma uspio da pređe na slobodnu teritoriju. Ja sam sa djecom ostala u Potočarima do 1995. godine. Bilo je teško. Djeca su bila mala. Sin je imao četiri godine, a kćerka dvije. Okruženi četnicima, bez hrane, bez sna. Svaki dan sam započinjala sa nadom da će baš taj dan značiti kraj strahu, patnjama i da će moja porodica biti ponovo na okupu.

Sa padom Srebrenice deportovani smo iz Potočara. Panično smo ulazili u kamione misleći da je to naš spas, a ipak nismo znali gdje nas vode i da li ćemo ostati živi. Na svu sreću stigli smo na slobodnu teritoriju. Gladni, žedni, bez odjeće, izgubljeni, ali živi. Ubrzo smo dobili smještaj u kampu Špionica. Život u kampu, naročito prvih godina boravka u njemu, bio je neuslovan, ponižavajući, ali za mene i djecu kamp je značio ŽIVOT. Ubrzo je u kamp stigao i moj muž. Bili smo sretni što smo živi i ponovno zajedno. Naporno smo radili i nastojali djeci olakšati prognanički život. Još jednog sina dobili smo 1996. godine. Nada da ćemo se vratiti kući nestala je, pa smo odlučili da skupimo novac kako bismo počeli izgradnju kuće. Ali, sudbina se opet poigrala sa nama. Krajem 1997. godine moj muž se razbolio, a godinu dana kasnije njegov oslabljeni organizam se prestao boriti. Opet smo se razišli, ali ovaj put zauvijek. Ponovno me je ostavio samu da se borim kroz život. Teško jeste, ali naša djeca su moja snaga. Stariji sin završio je srednju školu i ima želju da nastavi školovanje. Nažalost, tu želju neće moći ostvariti jer jedina primanja koja imamo su ona koja zaradim radeći u rasadniku. Kćerka je drugi razred srednje škole, a najmlađi sin četvrti razred osnovne škole. Uz njihovu pomoć i razumijevanje uspjela sam izgraditi kuću i nadamo se da ćemo ovog ljeta useliti u naš novi dom.

G RAČANLIĆ SUFRETA - MIKA

Rođena 24.10.1965.godine u Bratuncu. U kamp uselila 1994. gdje i danas živi. Članica grupe od početka rada grupe.

***Bolji život, ali bol i
tuga ostaju***

Moj najteži trenutak bio je kada sam bila primorana da napustim svoju kuću. Taj dan nikada neću zaboraviti. Bio je 21. april 1992. godine. Otišli smo u šumu, ali ni u šumi nismo bili sigurni. Ubrzo su počeli da nas traže po šumi, pucali su, bacali granate. Svi smo bili uplašeni. Strahovala sam za svoj, i život moje nerođene bebe. Hodali smo kroz šumu i našli utočište u selu Osmače. U tom selu bili smo «sigurni» i ostali smo godinu dana. U teškim uslovima na svijet sam donijela prekrasnu djevojčicu. Kada su počeli iz aviona da bacaju otrove i da zauzimaju i ovo selo, morali smo krenuti dalje i uputili smo se prema Srebrenici. Nismo se dugo zadržali u Srebrenici, jer je grad bio prepun izbjeglica iz okolnih sela i nismo se imali gdje smjestiti. Muž je ostao u Srebrenici, a beba i ja smo došle u Banoviće. Smjestili su nas u jednu sobu, dva sa tri. U toj sobi je bilo još osam majki sa bebama starosti do godinu dana. Nakon deset mjeseci preselila sam se u izbjeglički kamp u Špionici.

Padom Srebrenice 1995. došao je i moj muž. Nastojali smo zaboraviti prošlost i ići dalje kroz život. Dobili smo (1996.) još jednu kćerku. Već četrnaest godina živim u ovom kampu, ali muž i ja nismo odustali od naše želje da ponovo imamo svoju kuću. Sve ove godine radili smo i borili se da tu želju i ostvarimo. U januaru ove godine u maloj sobi u kampu opet se čuo plač bebe. Rodila se naša treća kćerka. Njeno djetinjstvo sigurno će biti sretnije nego što je bilo njenim starijim sestrama, jer želja moga muža i mene se ostvarila. Završili smo izgradnju naše kuće u Živinicama. Uskoro ćemo se preseliti. Kćerke su jako sretno što će konačno imati svoju sobu i mirni kutak.

Biću sretna sa svojom porodicom u svom novom domu, ali sa sobom ću uvijek nositi tešku bol i tugu jer sam izgubila svoja tri brata. O njima, od pada Srebrenice do danas, ne znam ništa.

NUKIĆ FAZILA

Rođena 26.04.1966.godine u Bratuncu. U kamp uselila 1994. gdje i danas živi. Članica grupe je od 2005.godine.

Ostavljena, ali nisam sama

Udala sam se kada sam imala četrnaest godina. Naš zajednički život je bio lijep, ispunjen ljubavlju i pažnjom. Muž je 1991. godine otišao u Njemačku da bi radio i time obezbijedio još bolji život nama i našem sinu. Sin i ja smo ostali sa njegovim roditeljima. Radovali smo se svakom njegovom pozivu i dolasku. Počeli smo ostvarivati naše želje. A, onda je taj lijep život prestao. U Janju je došao rat i sve ono što on sa sobom nosi. Četnici su svakodnevno ulazili u našu kuću, vršili pretrese, zastrašivali nas. Do 1994. godine živjeli smo u takvoj atmosferi i strahovali za naše živote. Prestali su i pozivi od muža. Kada smo vidjeli oglas da iz Janje možemo izaći ukoliko platimo određenu sumu novca, odlučili smo da to i učinimo, jer je to bio jedini način da spasimo naše glave. Nakon što smo im dali novac bez problema su nas pustili da pređemo na slobodnu teritoriju. Stigli smo u Tuzlu. Proveli smo tri dana u SKC «Mejdan», a onda smo dobili jednu sobu u izbjegličkom naselju u Špionici. Pokušavala sam stupiti u kontakt s mužem, ali on je sve pozive odbijao i nije želio kontakt ni sa mnom, ni sa sinom. Došao je 1995. godine, ali razlog njegovog dolaska bio je razvod. Sudski proces se završio i od tada se više nikada nije javio. Mene i sina zamijenio je drugom porodicom. Naš sin sada ima 18 godina. Odgojila sam ga i školovala teškom mukom, sama, bez ičije pomoći. Preživljavamo nekako. Sve ove godine sam radila za nadnicu, obavljala povremene sezonske poslove kako bi sinu pružila ono što mu je najneophodnije, te zadovoljila neke njegove osnovne potrebe i skromne želje. Danas se najviše brinem za budućnost sina. Nemamo pravo na imovinu njegovog oca, a ne mogu računati ni na imovinu mojih roditelja. Još uvijek živimo u kampu i nadamo se da ćemo nekada doživjeti da ponovo imamo svoj dom.

Rođena 1954.godine u selu Sase, općina Srebrenica. U kamp uselila 2001. gdje i danas živi. Članica grupe je od 2003.godine.

Život ide dalje

Moj su život obilježili mnogi strašni događaji, od kojih je najstrašniji onaj koji se dogodio u Srebrenici 1992.godine.

Pretrpjela sam sve i svašta. Izgubila sam muža, a ubrzo sam ostala i bez dvanaestogodišnje kćerke Azre. Azru mi nije uzela četnička ruka, kao muža. Umrkla je prirodnom smrću. Razbolila se u ta teška vremena, a kako su uslovi života bili jako teški, nisam je imala gdje liječiti. Nije bilo ni hrane, ni lijekova. Njen slabašni organizam nije mogao izdržati i ubrzo je umrla.

Od tada, moj se život promijenio. Iako imam još jednu kćerku i dva sina, moja mi Azra jako nedostaje.

Iz Srebrenice sam protjerana 1995.godine zajedno sa ostalim narodom. Došla sam u Tuzlu i pronašli su mi smještaj u Srebreniku, na Baricama. U Srebreniku sam živjela tri godine, a onda su me preselili u izbjegličko naselje u Špionici. Moja djeca i ja dobili smo jednu malu sobu. Ja i danas živim u toj sobi, a djeca su, hvala bogu, pronašla svoju sreću i žive u Americi.

Život ide dalje. Živim od penzije moga muža, a i djeca pošalju nešto novca. Ja se iskreno nadam da će u narednim godinama uslovi života biti bolji, iako nikada neću moći zaboraviti sve ono što mi se dogodilo.

live žene

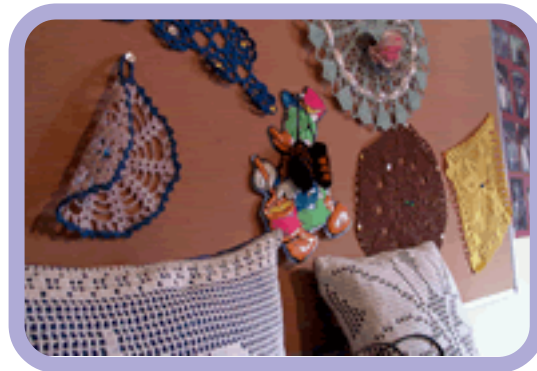
Kroz razgovor, pružanje podrške i kreativne aktivnosti nastojali su se ostvariti sljedeći ciljevi:

- izgradnja povjerenja i otvorenosti,
- jačanje međusobnih veza,
- druženje u grupi uz stvaranje osjećaja za sebe, druge i okolinu,
- podsticanje na kreativno izražavanje i učenje,
- motiviranje da članice grupe same rješavaju svoje probleme i planiraju svoju budućnost

U ovoj godini na svim susretima je u prosjeku prisustvovalo 15 žena starosne dobi od 20-66 godina.

U početku rada ove grupe članice su uglavnom bile povučene, nepovjerljive i nisu željele iznositi svoja mišljenja i stavove. Najčešće su tri ili četiri žene u grupi bile spremne za rad i suradnju, pokazivale su interes za teme koje su se odnosile na odgoj djece, zaštitu zdravlja, a mlađe članice su više zanimanja pokazivale za kulinarsstvo, izradu ručnih radova i izlete.

Već krajem ove godine uočeni su pomaci u radu grupe. Članice su kroz druženje i međusobnu komunikaciju u grupi pokazale promjene u ponašanju, postale su otvorenije, povjerljivije i opuštenije, postale su svjesne sebe i svojih potreba.

2001

AKTIVNOSTI GRUPE U 2001-oj GODINI

Članice grupe su svojim zanimanjem i interesom za rad u grupi motivirale i ostale žene iz naselja da se priključe grupi. Time se povećao broj članica u grupi (35) zbog čega se grupa morala podijeliti u dvije manje.

Cilj rada sa grupom u ovoj godini ostao je isti, tj. podrška psihosocijalnog oporavka traumatiziranih osoba uz sprovođenje istih aktivnosti kao i u prethodnoj godini.

Najčešće teme koje su članice grupe nametale na našim susretima su povratak i učestale deložacije sa kojima su se suočavale.

S obzirom da ovo i jeste bila «godina nasilnog povratka , masovnih deložacija, nasilnog iseljenja», članice grupe su sve više imale potrebu za socio-pravnim savjetima i podrškom.

Uz naše uobičajene aktivnosti, članice grupe su imale i usluge REIKI terapije jedanput mjesečno u koje je bilo uključeno 12 članica.

U ovoj godini su zajednički obilježena dva vjerska praznika i 8.mart (Međunarodni dan žena).

Vidljivi rezultati rada grupe za ovaj period:

- bolja organizacija života u naselju,
- pojačan interes članica za druženjem, otvorenije su i aktivno slušaju jedna drugu,
- poboljšan nivo općeg raspoloženja,
- ojačane porodične veze

* Realna slika iz 2001.godine je da su prognanici koji su u toku rata nasilno protjerani iz svojih domova, sada primorani da se i nasilno vraćaju u ranija mjesta življenja. Kad kažemo nasilno, mislimo na to da još uvijek nisu stvoreni uslovi u kojima bi povratak u Republiku Srpsku bio održiv. Ovo se naročito odnosi na žene i djecu iz Podrinja čiji su muževi ili nestali, ili poginuli u toku rata.

Suočeni sa svim tim dešavanjima, prognanici, naročito samohrane majke, odlučuju se za odlazak u treće zemlje, u prvom redu u SAD i Australiju.

U prvoj polovini ove godine iz ovog izbjegličkog naselja u svoja prijeratna mjesta boravka vratile su se samo četiri porodice (jedna porodica u Bratunac i tri porodice u Janju). U drugoj polovini iste godine, pet porodica je otišlo u prekookeanske zemlje, a osam porodica je čekalo na odlazak.

* U ovoj godini u naselju su živjele 163 porodice, od toga 29 porodica je živjelo bez ikakvih prihoda, a ostali su živjeli od minimalnih ličnih i porodičnih penzija i invalidnina.

Zbog ovog teškog socioekonomskog stanja 47 porodica se bavilo proizvodnjom povrća, oko 30 žena je radilo na sezonskim poslovima, na poljoprivrednim dobrima, kako bi prehranile svoje porodice.

2001

2002

AKTIVNOSTI GRUPE U 2002-oj GODINI

I u ovoj godini nastavljen je kontinuirani rad sa grupom žena u izbjegličkom naselju Špionica, sa istim ciljevima i obogaćenim aktivnostima.

Grupa je i dalje ostala otvorena, fleksibilna, što je mijenjalo i strukturu grupe. U toku ove godine, u prijeratna mjesta boravka, vratile su se tri žene iz grupe, u inostranstvo je otišlo pet žena sa svojom djecom, te su dvije žene iz grupe dobile donaciju za izgradnju i adaptaciju svojih kuća.

U ovoj godini, radilo se na evidentiranju novih klijentica, izradi socijalnih karti za svaku klijenticu, pripremi klijentica za ambulatni i stacionarni tretman, te organiziranju proslava praznika i odlaska na izlet u Travnik.

Izlet u Travnik

Terapijski tretman članica grupe u centru Vive Žene

Multidisciplinarnim pristupom u cijelom izbjegličkom naselju uočena je, kod jednog broja žena i djece, potreba i za stacionarnim tretmanom. U period od 2000-2007. godine na stacionarnom tretmanu boravilo je devet žena sa svojom djecom.

Sabrija, Jasmina, Huriya, Hadžira, Ismeta, Senija, Hazreta, Hajra, Emka, danas se sa oduševljenjem prisjećaju boravka u kući Vive Žene.

Prisjećajući se svog odlaska i boravka u kuću Vive Žene, često ističu nerazumijevanje i osuđivanje okoline zbog te odluke, ali se prisjećaju da ,i pored svega, tu odluku nije bilo teško donijeti uz svu pomoć, podršku i

2002

motivaciju koju im je pružio multidisciplinarni tim kuće Vive Žene. Toj odluci pridonijela je i njihova sama želja i svjesnost potrebe da pomognu sebi, a time i svojoj porodici. Evocirajući sjećanja na mjesec provedene u centru Vive Žene, klijentice ističu koliko je za njih značio terapijski tretman koji im je pružio multidisciplinarni tim kuće Vive Žene, educirajući ih sa više aspekata, a naročito koliko im je značio individualni tretman koji im i danas povremeno nedostaje. Sjećaju se da su im individualna terapija kao i njihov terapeut, bili jako važni, u tom periodu, što im je pomoglo da ponovo steknu povjerenje u sebe i druge, da «prorade» svoja traumatska iskustva i da podignu nivo samopouzdanja.

Neke od riječi koje danas često izgovaraju:

«Zvezdana sa body terapijom mi je puno pomogla»

«Fika, moja individualna terapeutkinja-vjerovala sam joj; otvorila sam joj se; mogla sam i željela joj sve ispričati; osjećala sam se rasterećeno poslije svake sesije; nisam mogla vjerovati šta sve terapeut može izvući iz mene- pa sam dobro tri dana.»

«Najbolje mi je bilo kod Fike na individualnoj terapiji, pomogla mi je da ojačam- prolopovala sam se- eh, da sam prije bila ovakva..., Aida je bila uvijek uz mene»

Za grupne sesije u centru kažu da su im odgovarale, ali da su im ponekad bile i opterećenje, zbog različitih problema koje su klijentice donosile u grupu i njihove ambivalentnosti za rješavanje tih problema.

Takođe ističu, i ne mogu zaboraviti, koliko je za njih značila podrška cijelog tima Vive Žene, u za njih jako teškim trenucima, pri identifikaciji posmrtnih ostataka njihovih najmilijih.

2002

Rad u grupi

članica grupe J. K.-ručni rad

Posjeta donatora

Ručni rad u kancelariji donatora

Ova godina karakteristična je po povratu imovine u posjed većini prognanih lica. Shodno tome u grupi su obrađivane teme kao što su: deložacija i alternativni smještaj, podrška povratka na svoja imanja, kao i teme koje su vezane za integraciju prognanog stanovništva u novu sredinu. Također smo nastojali proširiti im znanje o poljoprivrednim radovima (voćarstvo i povrtlarstvo), zatim o pripremi zimnice, pripremi nacionalnih jela i razmjeni recepata, što je pomoglo njihovom jačanju ekonomske neovisnosti. Ova proširena znanja pomogla su im da kvalitetnije obrađuju svoju zamlju u povratničkim mjestima gdje su sijali žitarice, sadili voćnjake i uzgajali povrće. Od svojih proizvoda obezbjedili su zimnicu za svoje potrebe, a jedan dio tih proizvoda su plasirali na tržište. Uz ove aktivnosti u grupi su obrađene i edukativne teme, kao što su: nasilje u porodici, promocija zdravlja i mentalne higijene, odnosi u porodici (između supružnika, roditelja i djece, samohranih majki i djece). Uz obilježavanje praznika i u ovoj godini članicama grupe organizirali smo izlet. Ovaj put posjetile su Sarajevo. Većini žena ovo je bila prva posjeta Sarajevu i prva prilika da upoznaju glavni grad Bosne i Hercegovine, koji je centar bosanske kulture i običaja. Za njih je ovaj izlet bio veliko rasterećenje, te su na trenutak zaboravile svakodnevne teškoće u prognanstvu i kolektivnom naselju, kao i na bol prouzrokovan prvim ukopom žrtava Srebrenice u Memorijalnom centru Potočari.

Inače, tim Vive žene je klijenticama, kao i članicama grupe, kontinuirano pružao psihološku pomoć i podršku svake godine pri ukopu njihovih najmilijih u Memorijalnom centru Potočari.

U 2003-oj godini došlo je i do promjene strukture grupe, jer je u ovoj godini 90% stanovništva vratilo svoju imovinu u posjed. Naime, deložirana je 31 porodica. Tim porodicama su sagrađene kuće u prijeratnim mjestima stanovanja, ili su sagradili kuće u Federaciji. U svoje kuće vratilo se samo osam porodica, od toga u Bratunac tri, u Vlasenicu dvije, u Bijeljini dvije, u Srebrenicu jedna. Odluku da ostanu u Federaciji donijelo je 17 porodica i sagradili su kuće u neposrednoj blizini naselja Špionica. Još 6 porodica vratilo je kuće u posjed, ali su neuslovne za stanovanje, pa su odlučile ostati u Federaciji i bile primorane plaćati privatni smještaj.

Ovo je uslovalo i veliku fluktuaciju stanovništva u naselju Špionica, što je ponekad prouzrokovalo i određene probleme u međusobnoj komunikaciji. Sve je ovo uticalo i na rad grupe, kako na samu strukturu grupe, tako i na sadržaj rada. Naime, žene su često zbog deložacija dolazile na grupu ljute, neraspoložene i potištene, ali to im je ipak bilo mjesto gdje su mogle o tome razgovarati, podijeliti svoje osjećaje sa drugima, dobiti podršku od grupe, te savjet i upute što i kako činiti dalje i kako se nositi s tim.

Podrška povratku, deložacije i alternativni smještaj su bile teme skoro svakog susreta, gdje se intenzivno radilo na adaptaciji i integraciji novih stanovnika naselja.

Tako se u ovoj godini promijenila i struktura grupe. Uključilo se 8 novih žena, 3 su se ponovno vratile u klub, a 8 je napustilo klub (većinom zbog selidbe).

2004

Radeći sa grupom žena u ovoj godini cilj je bio da im se pruži psihosocijalna podrška i pomoć da bi ojačale svakodnevno funkcioniranje i snalaženje u životu. Tokom godine cilj se prilagođavao njihovim potrebama.

Jedna od potreba koje su žene uočile bila je uređenje kompletnog naselja kako bi stvorile ugodniji ambijent za život i pojačale osjećaj pripadnosti, te razvile ekološku svijest.

U aktivnostima uređenja njihovog naselja Vive žene su im pružile materijalnu podršku, aktivirale su ostale grupe (muška grupa i grupa djece) kao i ostale stanovnike naselja, te koordinirale radovima.

Po završetku akcije uređenja naselja, grupa djece je priredila priredbu. Vive Žene su pripremile zakusku i tombolu i na taj način dali smo još veći značaj očuvanju i uređenju okoliša, što su naročito isticala djeca kroz svoj pripremljen program, a sve to je podstaklo stanovnike naselja na veću solidarnost i druženje.

Fluktuacija stanovništva u naselju u ovoj godini je nastavljena sa izraženijim intenzitetom (u grupu je došlo 9 novih žena, 3 su se ponovno vratile u grupu, a 4 žene su napustile grupu zbog preseljenja) što je ponovno uticalo i na rad grupe tako da su se teme koje su se obrađivale prilagođavale novonastaloj situaciji. Naročito su do izražaja dolazile teme o:

- solidarnosti
- borbi protiv nasilja s ciljem da se članice upoznaju sa vrstama nasilja, da prepoznaju nasilnika i žrtvu i da znaju gdje potražiti pomoć
- prihvatanju različitosti s ciljem da ih pripremimo za povratak i uslove života koji ih tamo očekuje
- pružena im je podrška na prihvatanju obaveza prema drugima, što je rezultiralo povećanom sviješću prema plaćanju komunalija

*Zbog stalne izmjene strukture stanovništva u naselju, bilo je neophodno dobiti nove podatke o broju stanovnika, o njihovom materijalnom statusu, obrazovanju i njihovim planovima za budućnost što nam je pomoglo za planiranje budućih aktivnosti u naselju.

*U ovoj godini u naselje se uselilo 6 romskih porodica, te 2 porodice koje su povratnici iz Danske i 1 porodica koja je deložirana iz privatnog smještaja.

Kako bi lakše obradili teme o upoznavanju i prihvatanju različitosti, razvijanju tolerancije i solidarnosti, organizirali smo razmjenu iskustava u jednom od susreta grupe žena iz Doknja i grupe žena iz Špionice, kao i susreta dječijih grupa.

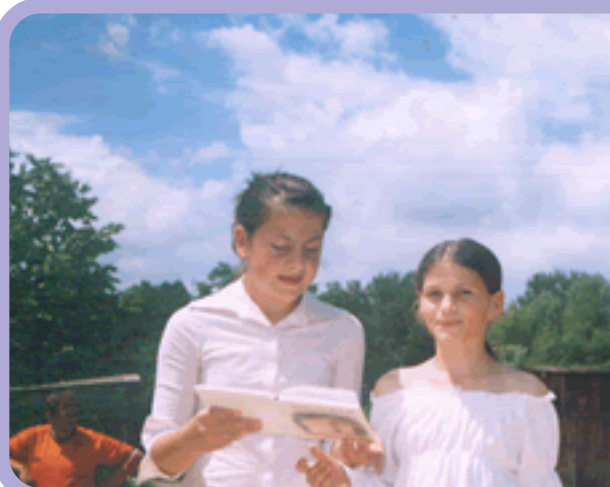
Nakon pet i pol godina rada sa grupom žena u izbjegličkom naselju Špionica, postalo je, na osnovu procjene voditelja grupe kao i članica grupe, jasno i vidljivo da je grupa ojačana, te da se u budućnosti može pripremati i educirati za osamostaljivanje.

2004

To se pokazalo i rezultatima dotadašnjeg rada. Članice grupe su postigle:

- samosvjesnost i samostalnost
- međusobno povjerenje i bolju grupnu povezanost
- spremnost i motiviranost za podjelu vlastitih iskustava sa drugima
- bolju međusobnu komunikaciju (otvorenije su i aktivno slušaju jedna drugu), što su prenijele i u svoje porodice
- bolju organizaciju života u naselju

Također je primjetno da članice grupe daju inicijativu i prijedloge za rješavanje određenih problema, te vide sebe u ulogoma sa odgovornošću.

Dječija priredba u povodu završetka akcije

Akcija uređenja naselja

S obzirom da su u periodu od 2000. do kraja 2004.godine ostvareni ciljevi i postignuti željeni rezultati rada u grupi, ukazala se potreba za promjenom načina rada u grupi.

Članice grupe su sve jasnije iskazivale spremnost da preuzmu ulogu vođe porodice, izražavale su sve veću brigu za porodicu i razvoj djece, davale inicijativu za formiranjem novih grupa u kojima bi preuzele ulogu voditelja grupe, te želju za očuvanjem tradicije.

Na osnovu postojećih resursa i uočene nove snage kod članica grupe, početkom 2005.godine započet je novi način rada u grupi sa ciljem osnaživanja i osamostaljivanja grupe, a kroz učenje principa samopomoći, učenje osnova i načina jačanja grupe, što je za krajnji cilj imalo motiviranje članica da preuzmu kontrolu nad vlastitim životom.

U početku sprovođenja novog načina rada u grupi, bilo je jasno da nije moguće raditi samo «suhoparnu» edukaciju grupe. Članice su prepoznale da je potrebno postaviti jasna pravila i strukturu grupe. Ta pravila (zatvorena grupa, odgovornosti, članarina, potencijalne voditeljice, blagajnica...) smo zajednički definirali što im je dalo sigurnost za rješavanje individualnih i zajedničkih aktualnih problema.

Poštujući pravila zajednički smo prolazili kroz programom planirane teme o svrsi grupa za samopomoć, njihovoj funkciji i moći, mehanizmima opstanka, nošenja sa emocijama i konfliktima, te teme vezane za identitet, kulturološke razlike i tradiciju. Na svim susretima su bili prisutni aktualni problemi članica, tako da su pojedinačno prolazile kroz radionice: lične potrebe, krugovi kontrole, briga o sebi, vrijednost i komunikacija, uloge u grupi, vođa grupe i ,na kraju, zajednički dolazile do rješenja aktualnog problema.

Kroz ovakav način rada članice grupe su uvidjele kako mogu bolje zaštititi sebe, granice svoje kontrole i spoznale na koji način mogu uticati na pojedine probleme više nego do sada. Naučile su prepoznati znakove stresa i traume i povezati ih sa tjelesnom reakcijom. Spoznale su alternative za svoje nezadovoljene potrebe, te nove načine rješavanja problemskih situacija.

Prorađujući teme o identitetu, kulturološkim razlikama i tradiciji cilj smo usmjerili na iskorištavanje resursa članica grupe, odnosno njihovu snagu smo usmjerili na osvješćivanje problema o prisutnoj ambivalentnosti u odnosu na njihov povratak, ambivalentnosti u odnosu na njihovo viđenje muško-ženskih odnosa i ambivalentnosti po pitanju integracije u novo okruženje.

Došlo je do pomaka u njihovom osamostaljivanju, a pojedine članice koje su imale u planu povratak u svoja prijeratna mjesta življenja pokazuju spremnost, volju, važnost formiranja sličnih grupa koje bi, uz našu podršku, same mogle voditi. To su potvrdile time što su unutar postojeće grupe se pripremale za vođu grupe, izabrale su voditelje i kovoditelja grupe, te samostalno organizirale izlet u Mostar u junu 2006.godine.

Rad na biltenu u toku 2007.

Posjeta švicarskih parlamentarki juni 2005.

Parlamentarke sa članicama grupe

05-07

*Zajednička posjeta svih grupa iz kampa
Špionica centru V.Ž. (decembar 2005.)*

05-07

Svake godine se u povodu obilježavanja novogodišnjih praznika organizirala priredba i dodjela paketića.

KOMENTAR

Sprovodeći vas kroz aktivnosti grupe u periodu od 2000-2007. godine, govorili smo o ciljevima rada Vive Žene u grupi, kao i o postignutim rezultatima. Može se uočiti da je većina postavljenih ciljeva realizirana, te da možemo biti zadovoljni postignutim rezultatima.

Ovi rezultati, kao i činjenica da većina članica grupe odlazi iz naselja, jasno pikazuju da je grupa u potpunosti sazrela da mogu savršeno funkcionirati i bez njihovih voditelja, te da mogu biti multiplikatorice ovog vida rada u svom okruženju.

Ideja za stvaranje ovog biltena nastala je u grupi, sa namjerom da svaka članica grupe dobije ,na poklon, pisani trag rada iz proteklih godina, koji će njih, i sve nas, podsjećati na kontinuirano druženje, zajedničko učenje i savladavanje različitih problema svih ovih godina.

U stvaranju biltena nastojali smo uključiti sve članice grupe, kako bi i na taj način uočile šta je za njih značila grupa i šta su kroz rad uzele za sebe.

Stvaranje ovog biltena nije bio lagan zadatak, kako za članice grupe, tako i za voditeljice grupe. Praveći prve korake na biltenu postojala je bojazan da li ćemo uspjeti u malom okviru obuhvatiti sve ono što se dogodilo u proteklih osam godina, kao i sve ono što je važno za članice grupe i za Vive Žene.

Ali, članice grupe su nas i ovog puta iznenadile. Njihovo interesovanje i razumijevanje značaja biltena je našem zajedničkom radu dalo podstreka, raspršilo bojazan i dalo dodatnu motivaciju. Iz susreta u susret rađale su se nove ideje.

Svaka članica dala je maksimum od sebe. Njihovo zalaganje i htijenje bilo je na zavidnom nivou i pored toga što im nije bilo jednostavno i lako proći, po ko zna koji put, kroz sve njihove tragedije i bolna iskustva. Svaka od njih je željela da se prisjeti svoje prošlosti i da njima važni događaji zauzmu mjesto u ovom biltenu.

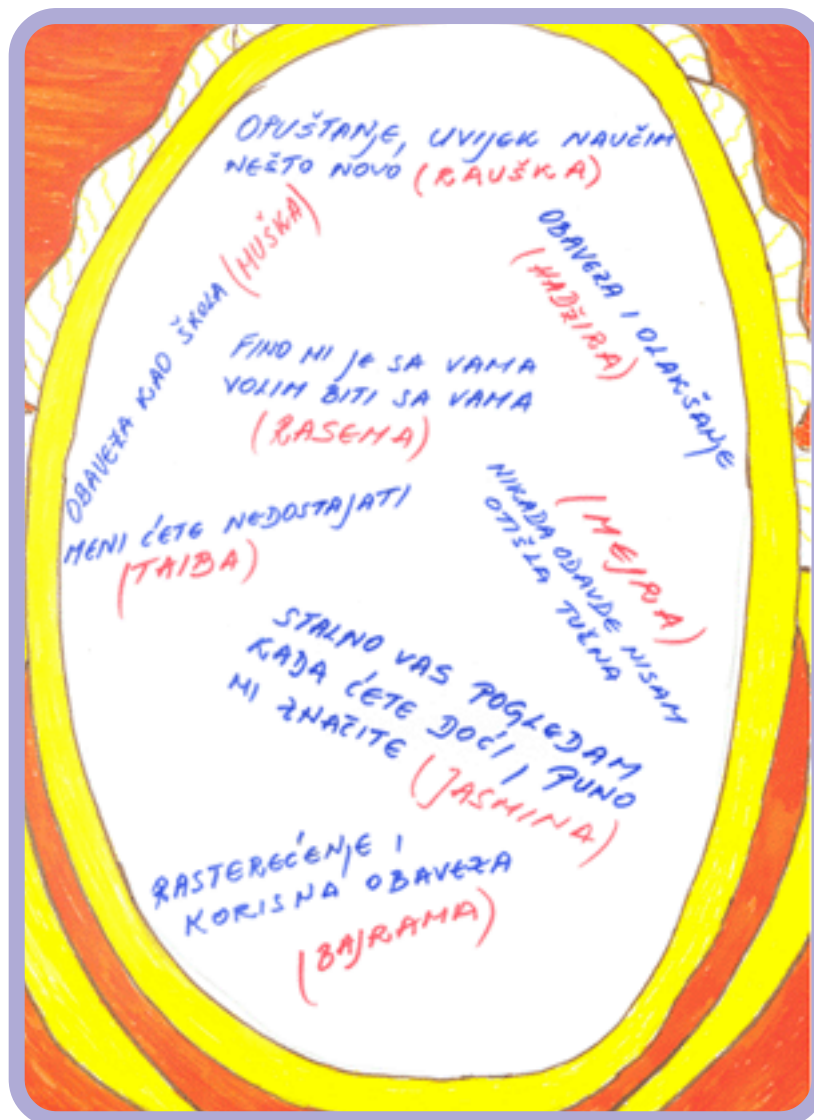
Njihove životne priče su različite, ali opet jako bliske. Stoga su posebnu pažnju i podršku pružile jedna drugoj u prolaženju kroz njihove životne priče, kao i u prisjećanju teškog života u prvim godinama boravka u kampu. Prolazeći kroz ove priče budila su se sjećanja na život prije rata, poteškoće na koje su nailazile kao cjelovita porodica ili kao samohrane majke sa mnoštvom nedoumica i nejasnih vizija u vezi sa njihovom budućnošću. Ova njihova sjećanja tražila su dodatnog vremenskog prostora, jer su se otvarale nove tema kao što su: povratak, politička situacija u zemlji, osjećaj pripadnosti, identitet, povjerenje, izoliranost itd...

S druge strane, postojao je i osjećaj zadovoljstva, opuštenu atmosferu, smijeh, prisjećanje na zajedničke izlete, posjete drugim grupama kao i proslave praznika. Svaku anegdotu vezale su za pojedine članice, određeno mjesto...U tim veselim dogodovštinama nezaobilazne su bile i voditeljice koje su ih vodile kroz rad grupe u proteklom godinama. Cijeneći njihov trud i zalaganje iskazivale su im zahvalnost, zadovoljstvo i poštovanje.

Postignuti rezultati rada grupe, koje smo opisali u biltenu, bili su vidljivi i tokom stvaranja biltena. Članice grupe su dale važnost jedna drugoj, pokazale su da su naučile razumjeti ono o čemu se govori iz perspektive problema, a ne iz perspektive osobe koja govori, iskazale su solidarnost i prihvatanje različitih stavova. Poseban čar pri stvaranju biltena je taj što smo mjesecima učile jedne od drugih. Svaki petak bile smo bogatije za jedno saznanje, za jedno iskustvo više.

Težina našeg zadatka bila je tehničke prirode, ali članice grupe su svojim zalaganjem, pozitivnim pristupom radu, te ponuđenim sadržajima, znatno olakšale taj zadatak zbog čega im dugujemo neizmjernu zahvalnost na njihovom trudu.

CILJ ove igre je da svaka članica grupe dobije mali poklon – uspomenu, njihovo viđenje jedna druge, a isto tako da daju povratnu informaciju o tome šta za njih znači rad ove grupe kroz sve ove godine.

NAPOMENA: Svaka članica grupe manje – više ima isti osjećaj o radu grupe i o njenom značaju za njih same, a neke od njih su to i verbalizovale i u ovom **ogledalu**.

Alekse Šantića bb
75000 Tuzla
Bosna i Hercegovina
Tel: (00387) 35 224 310
Tel/fax: 00387 35 224 311
Email: vivezene@bihnet.ba
www.vivezene.ba